

11. Goland J. Career Development Theory: A Systems Perspective. Boston: Cengage Learning, 2013. 408 p.

REFERENCES

1. Vasylyeva, O.A. (2022). STEM-osvita v konteksti osvitnoi reformy: dosvid vprovadzhennia [STEM education in the context of educational reform: Implementation experience]. *Educational Space of Ukraine*, No. (2)105, pp. 46–50. [in Ukrainian].
2. Havrylenko, K.M. (2020). Novi vyklyky dystantsii-noho navchannia [New challenges of distance learning]. *Pedagogical Sciences*, No. 93, Section 6: Modern Pedagogical Technologies. [in Ukrainian].
3. Huz, K.V. (2019). Innovatsiini tekhnolohii v zahalnyi serednii osviti [Innovative technologies in general secondary education]. Chernihiv, 240 p. [in Ukrainian].
4. Zyazyun, I.A. (2005). Pedahohichni tekhnolohii u suchasni osviti [Pedagogical technologies in modern education]. Kyiv, 312 p. [in Ukrainian].
5. Klebcha, O.A. & Kolesnikova, N.M. (2022). Vykorystannia innovatsiinykh tekhnolohii dlia formuvannia kluchovykh kompetentnostei uchniv [Using innovative technologies to develop students' key competencies]. Kramatorsk, 134 p. [in Ukrainian].

6. Kozlovska, L.O. (2021). Efektyvnist keis-metodiv u vvychnni tekhnolohii [Efficiency of case methods in studying technologies]. *Vocational and Technical Education*, No. 1, pp. 28–34. [in Ukrainian].

7. Maksyutov, A.O. (2023). Osnovy tekhnolohii vyrobnytstva [Fundamentals of production technologies]. *A textbook*. Uman, 165 p. [in Ukrainian].

8. Ovchatova, A.P. (2021). Problemy ta perspektyvy vprovadzhennia STEM-osvity v Ukraini [Problems and prospects of STEM education implementation in Ukraine]. *Scientific Journal "Discourse"*, No. 3(57). pp. 35–43 [in Ukrainian].

9. Tutashynskyi, V.I. (2021). Tekhnolohii suchasnoho vyrobnytstva [Modern production technologies]. *A textbook*. Kyiv, 155 p. [in Ukrainian].

10. Shyshkina, M.P. & Lytvynova, S.H. (2020). Tsyfrovii instrumenty u navchanni: suchasni vyklyky [Digital tools in education: Contemporary challenges]. Kyiv, 178 p. [in Ukrainian].

11. Goland, J. (2013). Career Development Theory: A Systems Perspective. Boston, 408 p. [in English].

Стаття надійшла до редакції 06.07.2025

УДК 61:378:614.253:17.034

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.331192>

Любов Гутор, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри латинської та іноземних мов
ДНП "Львівський національний
медичний університет імені Данила Галицького"
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4685-594X>

ФІЛОСОФСЬКІ ТА МОРАЛЬНО-ЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДЕОНТОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ

У статті розкрито філософські та морально-етичні засади деонтологічної підготовки майбутніх лікарів. Здійснено аналіз понять моралі, моральності та морального обов'язку. Проаналізовано деонтологічну підготовку як міждисциплінарний освітній процес. Обґрунтовано роль гуманізації вищої медичної освіти як засобу розвитку моральної відповідальності та професійної доброчесності. Уточнено зміст ключових морально-етичних принципів. Зроблено висновок, що впровадження деонтологічного компонента у зміст підготовки лікарів відповідає сучасним викликам та є передумовою формування етичної зрілості, професійної відповідальності та гуманістичного світогляду лікарів.

Ключові слова: деонтологічна підготовка; деонтологічна компетентність; студент-медик; етика; деонтологія; комунікація.

Рис. 1. Лім. 11.

Liubov Gutor, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the
Latin and Foreign Languages Department,
SNPE "Lviv Danylo Halytskyi National Medical University"
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4685-594X>

PHILOSOPHICAL, MORAL, AND ETHICAL BASICS OF DEONTOLOGICAL TRAINING OF MEDICAL STUDENTS

The research explores the philosophical, moral, and ethical foundations of the deontological training at higher medical education institutions. It analyzes the concepts of morality, moral conduct, and moral duty as fundamental components of the professional ethics of healthcare professionals. These categories are shown to shape physicians' internal values, influence the quality of medical care, affect interpersonal relationships, and contribute to public trust in the healthcare system. Deontological training is examined as an interdisciplinary approach that integrates philosophy, ethics, pedagogy, psychology, and medicine.

The paper substantiates the role of humanizing higher medical education as a means of fostering moral responsibility, professional integrity, emotional intelligence, and the ability to act effectively in morally complex situations. It clarifies the core moral and ethical principles, i.e., autonomy, beneficence, honesty, justice, respect for human dignity, tolerance, and confidentiality. Emphasis is placed on the humanistic approach in medical training as a key factor of harmonious integration between professional competence and compassion in clinical practice. The importance of emotional intelligence is highlighted as a foundation for effective communication and ethical behavior in healthcare. Deontological competence is presented as the outcome of a purposeful educational process that combines the development of both technical (hard) and interpersonal (soft) skills. The article underscores the importance of intellectual capacity, personal refinement, and professional culture as key factors in promoting the sustainable development of the medical field and strengthening public trust in medicine. It concludes that integrating a deontological component into medical education addresses contemporary challenges and is essential for cultivating ethical maturity, professional accountability, and a humanistic worldview in future healthcare professionals.

Keywords: deontological training; deontological competence; medical student; ethics; deontology; communication.

Постановка проблеми. У сучасних умовах розвитку медичної освіти особливої актуальності набуває формування морально-етичних засад професійної діяльності майбутніх лікарів. Поняття моральності, морального обов'язку та моральної відповідальності становлять філософсько-етичне підґрунтя для розвитку ключових професійних компетентностей медичного працівника. Їхній взаємозв'язок визначає особистісні настанови лікаря, якість надання медичної допомоги, міжособистісну взаємодію з пацієнтами, колегами та рівень довіри до системи охорони здоров'я в цілому. Деонтологічна підготовка у цьому контексті постає як цілісний, міждисциплінарний процес, спрямований на виховання професійних морально-етичних якостей, формування професійно-етичної відповідальності майбутнього фахівця.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Наші дослідження [3], а також вивчені праці М. Васильєвої [2], Л. Дудікавої [4] та інших провідних дослідників різних аспектів проблеми деонтологічної підготовки [6; 10; 11], вказують на те, що деонтологічна підготовка виходить за межі традиційного етичного навчання і охоплює морально-правові засади професії [5], гуманістичні цінності [1], принципи педагогіки праці [9], психології, медичної етики та деонтології [6]. Особливу увагу дослідники філософських і морально-етичних засад професійної медичної діяльності приділяють розвитку соціальних навичок і комунікативних умінь, що передбачають високий рівень емоційного інтелекту, рефлексії та емпатії [3; 7]. У дослідженнях [1; 3] гуманізація освіти розглядається як необхідна умова формування деонтологічної компетентності, що забезпечує здатність лікаря діяти відповідально, людяно та фахово в умовах морально складних ситуацій. У філософських працях [6; 10; 11] розкрито історію розвитку деонтології, зміст моральної філософії та окреслено її значення в контексті викликів сучасної освіти та науки [5].

Мета статті – обґрунтувати філософські та морально-етичні засади деонтологічної підготовки майбутніх лікарів. Завдання статті: 1) розкрити зміст і взаємозв'язок понять “мораль”, “мораль-

ність” і “моральний обов'язок” у системі деонтологічної підготовки; 2) проаналізувати деонтологію як складову філософії, етики та педагогіки праці у структурі вищої медичної освіти; 3) визначити морально-етичні принципи деонтологічної підготовки майбутніх лікарів; 4) обґрунтувати роль гуманізації освіти в розвитку морально-етичних якостей, інтелектуальності та емоційного інтелекту майбутніх лікарів у контексті деонтологічної підготовки.

Виклад основного матеріалу. У працях із теорії філософії [4; 11] та в авторитетних енциклопедичних виданнях [10], деонтологію визначено як розділ етики, що вивчає проблеми моралі, моральності та морального обов'язку (Рис. 1).

Проблема моралі, моральності та морального обов'язку займає вагоме місце у системі професійної підготовки лікарів. Ці поняття є взаємозалежними. *Мораль* служить зовнішньою вимогою до поведінки людини, а *моральність* визначається внутрішніми настановами людини діяти відповідно до *морального обов'язку* як системи універсальних правил, релігійних законів, особистих і культурологічних цінностей [6]. Рівень моральності визначається прагненням людини діяти відповідно до власних морально-етичних принципів [10].

Засади моралі, моральності та морального обов'язку надали стимул до розвитку *медичної деонтології*, що є наукою “про юридичні, професійні та моральні аспекти, обов'язки та правила поведінки фахівця медицини, про сукупність професійних норм і обов'язків” [5]. Медична деонтологія вивчає “моральний обов'язок, етичні норми і правила поведінки медичного персоналу, що забезпечують якість і результативність його роботи з відновлення і збереження здоров'я населення” [5, 7].

Зміст деонтологічної підготовки охоплює розвиток моральності і відповідального ставлення до виконання морального обов'язку, морально-правові норми та нормативне забезпечення, що регулює виконання обов'язку та відповідальність за його порушення, а також формування готовності до прийняття рішень, у нестандартних і морально-складних ситуаціях практичної діяльності лікаря відповідно до цільових, змістових і процесуальних характеристик освіти. Деонтологічна підготовка розпочинається у

закладі вищої медичної освіти та продовжується під час безперервного професійного розвитку та фахової та соціальної адаптації лікаря. Вона забезпечує го-

товність лікаря до виконання морально-професійних обов'язків і здійснення нормативної поведінки у типових і нетипових професійних ситуаціях [2].

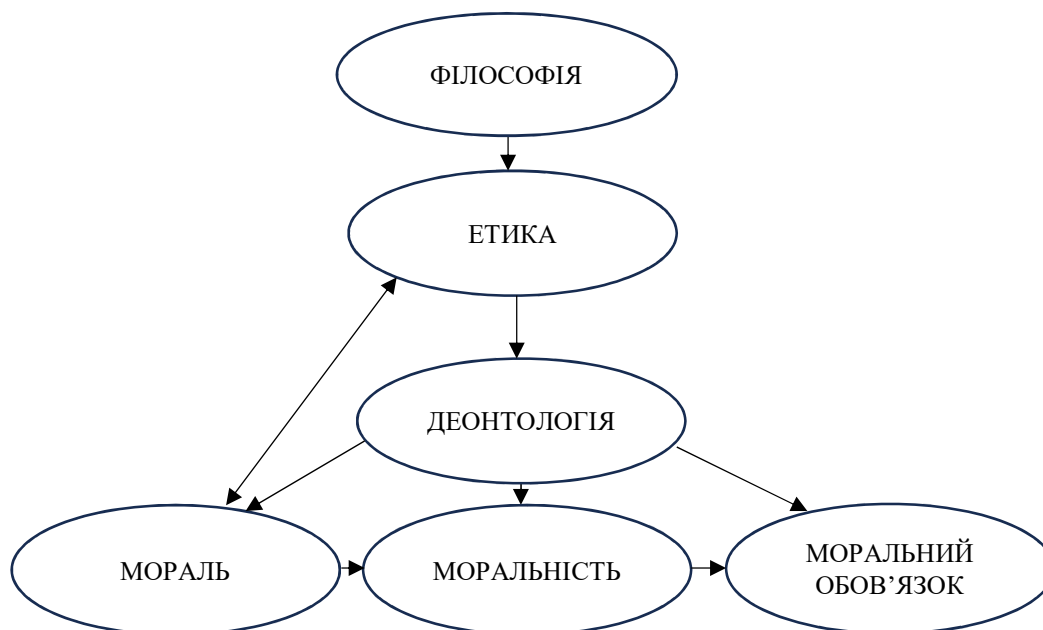

Рис. 1. Взаємозв'язок філософії, етики, деонтології та її компонентів

Деонтологічна компетентність є результатом деонтологічної підготовки лікаря. Поняття “деонтологічна підготовка” і “деонтологічна компетентність” мають у своєму ядрі засади і правила нормативної поведінки фахівця під час виконання професійного і морального обов'язку. Ці правила формуються на основі морально-етичних потреб і специфіки професійної діяльності. У професії лікаря це відповідальні взаємовідносини у середовищах міжособистісної комунікативної взаємодії, зокрема у площинах: лікар-лікар, лікар-керівник, лікар-медичний персонал, лікар-пацієнт, лікар-близькі пацієнта, лікар-майбутній лікар [2].

В основі деонтологічної підготовки покладено положення щодо гуманізації вищої освіти (загальнокультурний, соціально-моральний і професійний розвиток) та наукове, та навчально-методичне забезпечення освітнього процесу, зокрема визначення переліку знань та вмінь, необхідних для формування деонтологічної компетентності та їх соціально-професійна адаптивність у зв'язку зі зміною суспільно-професійних умов. *Гуманізм* (лат. *humanus* – людський) – це міждисциплінарний термін, що використовується у філософії, освіті та мистецтві. Підсумовуючи думки дослідників гуманізму [1; 2; 3], визначимо його як “філософський світогляд людинолюбства, центральною ідеєю та цінністю якого є людське життя і задоволеність життям”. Любов до

людини є передумовою гуманізму, що базується дотриманні у взаєвідносинах принципів автономії, чесності, доброчинності, рівності й справедливості.

Філософію гуманізму покладено в основу обґрунтування положень щодо морально-етичних принципів. Гуманізація вищої медичної освіти призводить до гуманізації фахової діяльності лікаря, що відображається позитивним впливом на лікування й одужання пацієнтів є необхідною у змісті освітньої підготовки, оскільки віра пацієнта в успішність лікування, та його довіра до лікаря і медичного персоналу можуть так само впливати на одужання, як застосування сучасних ліків та устаткування [8]. Некоректна поведінка або пряме порушення професійного обов'язку лікаря, черствість й формальне відношення лікаря до пацієнта негативно впливають на процес лікування [8]. На основі використання психотерапевтичних методів, слів підбадьорення, втіхи, заспокоєння, чуйним відношенням, лікар може тактовно і уміло мобілізувати фізичні і душевні сили хворого для боротьби із його хворобою [3; 7].

До основних морально-етичних принципів, ставлення до яких формує деонтологічну компетентність лікаря належать принципи: автономії, професіоналізму, доброчинності та незловмисності, чесності та справедливості, поваги та конфіденційності, рівності, толерантності та доброчесності.

Перелічені морально-етичні принципи формують фундамент для забезпечення якісної міжособистісної взаємодії на засадах людиноцентризму (пацієнтоцентризму, студентоцентризму тощо), професійної рефлексії та емпатії, поваги до прав і гідності людини, толерантності у ставленні до людини (різноманіття та інклюзії).

Можна підсумувати, що деонтологічна підготовка лікарів охоплює методологічні та змістові аспекти моральної філософії, деонтології, етики, психології, педагогіки та медицини. На основі обґрунтування концепції деонтологічної підготовки лікарів, вивчення змісту ключових понять і положень, деонтологічну підготовку визначено як міждисциплінарний, структурований і випереджувальний процес формування деонтологічної компетентності, цілеспрямований розвиток моральності лікаря, особистих морально-етичних якостей і чеснот, необхідних для виконання професійних обов'язків у галузі охорони здоров'я з дотриманням законів і принципів моралі та врахування особливостей і завдань професійної діяльності лікаря [3].

Інноваційний розвиток людства відбувається у межах різноманітних систем. З-поміж багатьох систем взаємодії, система "людина-людина" є найбільш зрозумілою, прогностичною, динамічною й ефективною. Проте, розвиток і прогрес відбувається за допомогою повноцінного функціонування людини у системі "людина-праця". Саме "праця творить людину і людську цивілізацію" [9].

Важливе значення у процесі професійного становлення лікаря є формування звички систематично й наполегливо працювати. Деонтологічна підготовка лікаря як компонент педагогіки праці має інтегрований характер. Медичну деонтологію варто розглянути як субдисципліну педагогіки праці, психопедагогіки і професійної педагогіки [9]. У контексті психопедагогіки праці, медична деонтологія розглядає такі аспекти фахової діяльності лікаря: психологічні механізми професійної поведінки студента-медика, лікаря, керівника закладу охорони здоров'я; засоби мотивації позитивної професійної поведінки; психологічні особливості поведінки лікаря; психологічні особливості поведінки пацієнтів і їхніх близьких; психологічна адаптація до умов праці; формування авторитету лікаря; повага й толерантність по відношенню до суб'єктів професійної взаємодії; професійна харизма, авторитет і влада у професійній поведінці лікаря.

У системі "праця-людина", медична деонтологія розвивалася у взаємодії праця-мораль-лікар. Беручи до уваги еволюційний і поступальний вплив праці на особистість, компоненти педагогіки праці слід впроваджувати з метою випереджальної мети професійної підготовки лікаря, взаємозв'язок теоретичної і практичної підготовки лікарів, поєднання загальнолюдської та професійної підготовки, єднос-

ті виховання й професійної освіти, виконання навчальних і професійних обов'язків, неперервної освіти лікарів тощо.

Поруч із розвитком морально-етичних якостей, деонтологічна підготовка лікарів та освітян галузі охорони здоров'я орієнтована на розвиток їхнього інтелекту. Інтелектуальність та інтелігентність лікаря, професіоналізм і фахова компетентність, що супроводжується дотриманням етичних принципів та норм професійної поведінки, суттєво впливають на економічний, культурологічний та освітній розвиток держави та соціуму. Висока інтелектуальність фахівців є запорукою сталого економічного розвитку держави, стабільності та здоров'я нації. Як вважав великий мудрець Конфуцій, в основі загальноносуспільного благоустрою покладені знання й гуманність, що є найвищими орієнтирами світобудови. Філософ та мислитель Джон Локк також вважав, що однією із умов розквіту держави є освіченість її громадян. Досягнення високого рівня інтелекту можливе лише за допомогою систематизованого процесу навчання й виховання у закладах вищої освіти.

Інтелект відповідно до різних класифікацій можна поділити на такі підтипи: а) флюїдний або нативістичний (вроджений, незалежний від набутих знань) та кристалізований або емпіричний (сформований на основі набутого досвіду); аналітичний, креативний та практичний; культурологічний; прагматичний та емоційний. Прагматичний та емоційний підвиди інтелекту забезпечують розв'язання практичних професійних проблем за допомогою властивих їм особливостей щодо здатності застосування власних знань і навичок, особистих якостей та емоцій у практичних ситуаціях [3; 7].

Добре розвинутий емоційний інтелект забезпечує здатність розпізнавати, розуміти, керувати та ефективно використовувати власні емоції, а також розпізнавати, впливати та розуміти емоції інших. Розвиток емоційного інтелекту є важливим компонентом освітніх програм, орієнтованих на розвиток комунікативної компетентності та професіоналізму, зокрема шляхом формування м'яких навичок (англ. soft skills) студентів-медиків. Добре розвинуті м'які навички та емоційний інтелект проявляються ефективною роботою в команді, гнучкістю у роботі, здатністю до лідерства, співпраці та вирішення конфліктних ситуацій. Формування м'яких навичок та емоційного інтелекту у процесі фахової підготовки лікарів охоплює розвиток навичок міжособистісної взаємодії, комунікативної, морально-етичної та деонтологічної компетентності учасників освітнього процесу.

Жорсткі навички (англ. hard skills) полягають у формуванні системи теоретичних і практичних фахових знань та вмінь у процесі деонтологічної підготовки лікарів. Розвиток жорстких та м'яких

навичок лікарів відбувається шляхом інтеграції в освітньому процесі засад фундаментальних медичних наук, а також низки філософських, деонтологічних, педагогічних і дидактичних засад підготовки лікарів.

Висновки. Обґрунтування філософських та морально-етичних засад деонтологічної підготовки лікарів дає можливість зробити висновок, що мораль, моральність і моральний обов'язок є фундаментальними категоріями деонтологічної компетентності майбутніх лікарів. Взаємозв'язок цих понять формує внутрішні настанови лікаря діяти відповідально, з урахуванням загальнолюдських та професійних цінностей. У цьому контексті деонтологічна підготовка є міждисциплінарним процесом підготовки майбутніх лікарів, що поєднує клінічні, загально-філософські, морально-етичні, юридичні, педагогічні та психологічні особливості галузі охорони здоров'я. Цілеспрямована деонтологічна підготовка сприяє гармонійному розвитку професійних та морально-етичних якостей лікаря.

Зміст деонтологічної підготовки охоплює засвоєння морально-правових норм, формування професійної етики, здатності до прийняття рішень у морально складних ситуаціях, розвиток емпатії, рефлексії та людиноцентризму у взаємодії з пацієнтами, колегами й суспільством. Важливою складовою цього процесу є гуманізація медичної освіти, яка сприяє зміцненню моральної відповідальності, професійної доброчесності та етичної чутливості. Гуманізм, як філософський орієнтир, забезпечує дотримання ключових принципів автономії, доброчинності, справедливості та поваги до гідності пацієнта.

Формування деонтологічної компетентності є результатом інтегрованого освітнього процесу, що поєднує розвиток як твердих (фахових), так і м'яких (особистісних, комунікативних, емоційних) навичок, професійної культури та інтелекту лікаря. Така компетентність не лише забезпечує якісне виконання професійних обов'язків, а й сприяє формуванню довіри до системи охорони здоров'я загалом.

Отже, інтеграція деонтологічної підготовки на рівні вищої медичної освіти має випереджальний характер і відповідає викликам сучасної галузі медицини, адже вона орієнтована на сталий розвиток охорони здоров'я, що базується на інтелектуальності, людяності, моральній відповідальності та етичній зрілості медичних працівників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бітаєв В.А. Естетичне виховання і гуманізація особи. 2003. Київ: ДАККіМ, 232 с.
2. Васильєва М. Деонтологічний компонент підготовки сучасного педагога в умовах вищого навчального закладу. *Педагогіка. Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія "Педагогіка і психологія"*.

2011. № 2 (2), 15, С. 14–20. URL: <https://pedpsy.duan.edu.ua/images/PDF/2011/2/4.pdf>

3. Гутор Л. Етична складова деонтологічної підготовки майбутніх лікарів у медичних університетах України. *Естетика і етика педагогічної дії*. 2024. № 30, С. 88–99. DOI: <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2024.30.320921>

4. Дудікова Л.В. Розвиток морально-етичних поглядів на лікарську діяльність в історичній спадщині. Професійна підготовка фахівців: креативний підхід : монографія. Житомир : Вид-во Євенок О.О., 2017. С. 319–335.

5. Ковальова О.М., Сафаргаліна-Корнілова Н.А., Герасимчук Н.М. Деонтологія в медицині: підручник. Київ: ВСВ "Медицина," 2018. 240 с.

6. Alexander L. and Moore M. "Deontological Ethics." The Stanford Encyclopedia of Philosophy. 2024. URL: <https://plato.stanford.edu/archives/win2024/entries/ethics-deontological>

7. Gutor L., Sodomora P., Vasylenko O., Zalutsk H. Development of media literacy and communication skills by means of digital storytelling in Japan. *Information technologies and learning tools*. ITLT, 2023. Vol. 95, No. 3, pp. 88–101. DOI: 10.33407/itlt.v95i3.5217.

8. Maniuk L. and Kuchumova N. Application of mobile technologies in the process of teaching future physicians at the universities of the USA. *Information Technologies and Learning Tools*, 2019. Vol. 74, No. 6, pp. 212–224. DOI: 10.33407/itlt.v74i6.2705.

9. Nychkalo N. Relacja "czlowiek-praca" jako podstawa pedagogiki jako nauki. Interdyscyplinarnosc pedagogiki i jej subdyscypliny / pod red. Zofii Szaroty, Franciszka Szloska ; Wydawnictwo Naukowe Instytutu Technologii Eksploatacji - PIB, 2013, S. 289–302.

10. Rohlf M. Immanuel Kant, The Stanford Encyclopedia of Philosophy (Fall 2024 Edition), Edward N. Zalta & Uri Nodelman (eds.), 2024. URL: <https://plato.stanford.edu/archives/fall2024/entries/kant/>

11. Zamir E. and Barak M. Threshold Deontology and Its Critique. Law, Economics, and Morality (New York, 2010; online edn, Oxford Academic). DOI: <https://doi.org/10.1093/acprof>

REFERENCES

1. Bitayev, V.A. (2003). Estetychne vykhovannia i humanizatsiia osoby [Esthetic Education and Humanization of an Individual]. Kyiv, 232 p. [in Ukrainian].
2. Vasylyeva, M. (2011). Deontolohichniy component pidhotovky suchasnoho pedahoha v umovakh vyshchoho navchalnoho zakladu [Deontological Component of Teacher Training at Higher Education Institution. Pedagogics]. *Journal of Dnipro Alfred Nobel University. Series "Pedagogy and Psychology"*. No. 2 (2), 15, pp. 14–20. Available at: <https://pedpsy.duan.edu.ua/images/PDF/2011/2/4.pdf> [in Ukrainian].
3. Hutor, L. (2024). Etychna skladova deontolohichnoi pidhotovky maibutnikh likariv u medychnykh universytetakh Ukrainy [Ethical Component in Deontological Training of Future Physicians at Ukrainian Medical Universities]. *Esthetics and Ethics of Pedagogical Action*. No. 30, pp. 88–99. DOI: <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2024.30.32092> [in Ukrainian].
4. Dudikova, L.V. (2017). Rozvytok moralno-etychnykh pohliadiv na likarsku diialnist v istorychniy spadshchyni [Development of Moral and Ethical Worldview on Medical Practice in Historical Heritage]. *Professional Training of Specialists: Creative Approach: Monograph*. Zhytomyr, pp. 319–335. [in Ukrainian].

ПРОЄКТНО-ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЧИННИК ТВОРЧОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

5. Kovaliova, O.M., Safarhalina-Kornilova, N.A. & Herasymchuk, N.M. (2018). *Deontologhiia v medytsyni: pedruchnyk* [Deontology in Medicine: Coursebook]. Kyiv, 240 p. [in Ukrainian].

6. Alexander, L. & Moore, M. (2024). Deontological Ethics. The Stanford Encyclopedia of Philosophy. Available at: <https://plato.stanford.edu/archives/win2024/entries/ethics-deontological> [in English].

7. Gutor, L., Sodomora, P., Vasylenko, O. & Zalutska, H. (2023). Development of media literacy and communication skills by means of digital storytelling in Japan. *Information technologies and learning tools*. ITLT, Vol. 95, No. 3, pp. 88–101. DOI: 10.33407/itlt.v95i3.5217. [in English].

8. Maniuk, L. & Kuchumova, N. (2019). Application of mobile technologies in the process of teaching future physicians at the universities of the USA. *Information Technologies and Learning Tools*, Vol. 74, No. 6, pp. 212–224. DOI: 10.33407/itlt.v74i6.2705. [in English].

9. Nychkalo, N. (2013). Relacja “człowiek-praca” jako podstawa pedagogiki jako nauki. *Interdyscyplinarność pedagogiki i jej subdyscypliny* [The relationship “man-work” as the basis of pedagogy as a science]. *Interdisciplinarity of pedagogy and its subdisciplines* / pod red. Zofii Szaroty, Franciszka Szloska; Wydawnictwo Naukowe Instytutu Technologii Eksploatacji – PIB, pp. 289–302. [in Polish].

10. Rohlf, M. (2024). Immanuel Kant, The Stanford Encyclopedia of Philosophy (Fall 2024 Edition), Edward N. Zalta & Uri Nodelman (eds.). Available at: <https://plato.stanford.edu/archives/fall2024/entries/kant/> [in English].

11. Zamir, E. & Barak, M. (2010). Threshold Deontology and Its Critique. Law, Economics, and Morality (New York, 2010; online edn, Oxford Academic). DOI: <https://doi.org/10.1093/acprof> [in English].

Стаття надійшла до редакції 31.07.2025

УДК [37.032 : 378.091.212 : 78] : 001.891(477)(045)
DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.339892>

Ірина Дікун, кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри мистецьких дисциплін
КЗВО “Барський гуманітарно-педагогічний коледж
імені Михайла Грушевського”
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9697-0305>

ПРОЄКТНО-ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЧИННИК ТВОРЧОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

У статті розглянуто окремі аспекти творчого становлення майбутніх учителів музичного мистецтва в контексті їх професійної підготовки. Представлено тлумачення креативно-пошукової активності як конститутивної складової творчої діяльності. Зосереджено увагу на креативно-пошуковому потенціалі проєктно-дослідницької діяльності та актуальності інтеграції її в систему професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Обґрунтовано специфічні особливості проєктно-дослідницької діяльності мистецького спрямування, визначено її провідні принципи та функції, встановлено етапи реалізації у змісті мистецьких проєктів.

Ключові слова: творча діяльність; креативно-пошукова активність; проєктно-дослідницька діяльність; професійна підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва.

Літ. 10.

Iryna Dikun, Ph.D. (Pedagogy), Senior Lecturer of the Art Disciplines Department
Pedagogical Faculty, Municipal Institution of Higher Education
“Bar Humanitarian Pedagogical College
named after Mykhailo Hrushevskiy”
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9697-0305>

PROJECT AND RESEARCH ACTIVITY AS A FACTOR IN THE CREATIVE FORMATION OF A FUTURE MUSIC TEACHER

The article is devoted to the problem of creative formation of future music teachers while studying at higher music and pedagogical education institutions. It is emphasized that the creative formation of future specialists takes place exclusively in the plane of their creative activity. Creative activity is a catalyst, the means and mechanism of self-realization and self-improvement. Creative development depends on the internal needs of the individual, creative qualities and abilities, as well as on the creation of conditions for the realization of creative opportunities. It is noted that the dynamic side of creative activity, its self-movement, is creative activity. Creative activity is manifested in the individual's desire for independence, initiative, organization, and readiness to perform cognitive and transformative actions. The study presents the author's interpretation of creative activity and its characteristic features.

Attention is focused on the creative and search potential of project research activities. It is emphasized that project research activity combines the cognitive, search, and research components of project technology. Project research activity is creative because it results in new knowledge, a new product. As a cognitive process, a project and research activity is characterized by